



KOIVISTON viesti

Nro 8 Elokuu 2008

Koivistolaisten kotiseutulehti vuodesta 1944 lähtien

Niin ”elämän iloiset, että mustinkin mieli virkistyy”



Anja Jokinen oli koonnut kutomiensa kintaiden näyttelyn Jaalan Hartolan kylään. Lapasten malleja oli poimittu niin maakuntamuseoiden arkistoista, kuin tutkailemalla omaa sisäistä ääntä. Kuvan punaiset tupsusormikkaat ovat koivistolaiset naisten sormikkaat vuodelta 1947.

Porvoossa juhlittiin

Lämmin ilma ja merellinen henki suosi meitä kaikkia yli 600 Koiviston Juhla juhlijaa Linnakosken lukiolla. Porvoon koivistolaiset olivat innostuneessa yhteishengessä ja kokemuksella luoneet tapaamisellemme taas arvoisensa puitteet ja ohjelman. Juhlat avasi Porvoon oma maailmanennätysmies Pertti Karvonen muistuttaen meitä talkootyön arvokkuudesta, myönteisestä ja iloisesta hengestä ja koivistolaisuuden jatkuvuudesta huolehtimisesta.

Juhlilla oli perinteiden mukaan kuvataidenäyttelyä, lasten piirustuskilpailun näyttely, perinnetoimikunnan näyttely, suku-, kylä- ja paikallisseurojen kokouksia ja myynti- ja esittelypöytiä, lasten työpaja, arpajaisia ja sitä haastelua ja toisten koivistolaisten tapaamisia. Näyttelyjen avajaisissa taidetoimikunnan vetäjä Leena Airaksinen kertoi kokemuksistaan Koivistolla käynteistään. Siitä miten ensimmäinen matka oli hienoinen pettymys, koska paikka ei tuntunut vastaavan kerrotun pohjalta syntyneitä mielikuvia. Vasta myöhemmillä matkoilla hän kertoi oppineensa katsomaa nykyisyyden yli. Airaksinen muistutti myös, että jälkipolvien tehtävänä on varmistaa koivistolaisuuden elävän voimakkaana, ei pelkästään elossa.

Kulttuuritekoja palkittiin

Elävässä kulttuurissa on jatkuvuuden voima. Joonas Mäkisen säestämästä ja Line Cecilie Barfodin laulamassa Dream a little dream of



Piilenheiton Tulokset:

Tytöt:

1. Tiina Alen 21
2. Anni Kallio 18
3. Sini Nurmi 15
4. Josefina Raitanen 7

Pojat

1. Santeri Haranto 31
2. Joni Alen 21
3. Pekka Huhtanen 17
4. Klaus Vesmanen 5

Naiset

1. Riitta Luotsari 28
2. Kaija Piela 27
3. Kaisu Huhtala 20

Miehet

1. Esko Kokkala 39
2. Heimo Jakava 37
3. Kari Kokkala 34



me -laulussa yhdistyi hetken tuntemukseen jatkuvuutta lupaavaa optimismia. Lasten kuvataidekilpailun töissä oli myös iloa ja optimismia. 27 lapsen töissä oltiin merirosvojen matkassa, laivana meren pohjassa ja juhlimassa merenneitojen kanssa. Lasten töistä palkittiin 1-6 vuotiaiden sarjassa Ellinoora Koivula, Mari Pitkäranta ja Inka Pulli. 7-11-vuotiaiden sarjan voitti Anna Hovi. Lotta Hovi tuli toiseksi ja Iris Talonen palkittiin kolmannelle palkinnolla. 12-17 vuotiaiden sarjassa annettiin kaksi kunniamainintaa Johanna Valkoselle ja Katriina Mannoselle.



kurki lapsenlapsensa Olli ja Teo Kurjen kanssa kutoivat kalaverkkoa Rauni Rokan säestyksellä. Hauskana yksityiskohtana oli viime jouluna lehdessämme julkaistujen lapasten mallin rinnalle Maijaleena Leivon kutoma hiihtomyssy. Näin perinne siir-

juhlakuosiin järjestäneen Kauko Suurhaskon kanssa. Vuonna-22 kauppalassa syntyneen Suurhaskon ennätti moni syntyperältään koivistolainen tavata hänen ollessaan Tommolalla, eli Koiviston Autossa rahastajana kolme vuotta. Armeijassa oli



Aikuisten 200€ vuotuisilla kannustusstipendeillä innostettiin tänävuonna Aarre Tölkköä, Irene Ursinia, Marke Hongistoa ja ”ai niin” Leena Airaksista. Myös perinnetoimikunta palkitsi perinteen jatkajia. Aiheena oli minun Koiviston ja käsittelytapa vapaa. Tekstiilitöistään palkittiin Irma Hilska, metallitöistä Asta Hilska ja puutöistä Hannu Tölkö. Perinnettä esillä oli koivistolaista esineistöä ja perinnetöitä livenä. Leena Pitkäpaasi kehräsi ja karstasi, Lauri

tyy elävänä eteenpäin. Juhlilla oli näytteillä myös Heljä Wiljanderin maalaamia ikoneita, jotka varsin ortodoksisesti jatkavat ikonimaalaukseen kuuluvaa kanoonisoitua kuvakerrontaa.

Koivistolaisten kohtauspaikka

Juhlat ovat oiva paikka myös tavata vanhoja koivistolaisia tuttuja ja tutustua uusiin, mielenkiintoisiin ihmisiin. Persoonallinen kohtaminen oli pyykkipojilla partansa

sittemmin mennyt viisi vuotta, yksi kuukausi ja yksi viikko.

Eivät tainneet sotajuttuja muistella, mutta miesten kesken kumminkin turisivat myös ripitetty, rokotettu ja sakotettu hankolainen luotsi eli hienommin merikapteeni Martti Hentula, kultaisella ansiomerkillä palkittu kemiöläinen maanviljelijä Matti Hoikkala ja ”satamajätkä” Toimi Kuutniemi helteisen lukion pihalla.

jatkuu sivulla 6

Maire Sainio on poissa

Koivistolaisten hyvin tuntema Koivisto-säätiön entinen pitkäaikainen puheenjohtaja ja Suomen Koivisto-Seuran varapuheenjohtaja Maire Sainio (os. Tairamo aik. Taberman) on poissa. Koivistolaisiansioistaan hän on saanut sekä Koivisto-Seuran että Karjalan Liiton kultaisen ansiomerkin.

Maire Sainio oli syntynyt Raivolassa 5.7.1917, joten hän ehti juuri täyttää 91 vuotta ennen kuolemaansa 17.7.2008. Koivistolle hänen perheensä muutti asemapäällikkönä toimineen isän mukana vuonna 1925, ja siellä hän kävi myös koulunsa.

Sodan aikana Maire Sainio toimi keskuslottana Kauppilassa, ja lottatyöstä Koivistolla ja rintamanaisista hän on yhdessä miehensä, professori Toivo Sainion kanssa myös kirjoittanut kaksi kirjaa. Hän toimi Helsingin ja Uudenmaan Rintamanaisien puheenjohtajana ja oli mukana perustamassa Lotta-perineliittoa, jonka kunniajäseneksi hänet kutsuttiin.

Punaisen Ristin Töölön osastoa Maire Sainio veti 17 vuotta, ja oli myös Helsingin ja Uudenmaan piirin hallituksessa. Presidentti Kekkonen myönsi hänelle Punaisen Ristin pronssisen ansiomitalin.

Aktiivisen järjestötyön ohella Maire Sainio harrasti maalausta ja osallistui useisiin taidenäyttelyihin. Hänen viehättävät muistelmansa ilmestyivät vuonna 2006 nimellä ”Kannakseläistyöstä evakoksi tynkä-Suomeen”.

Maire Sainiota jäivät kaipaamaan aviopuoliso ja pojat perheineen sekä laaja ystävä- ja sukulaisperhe.



Rakkaamme taiteilija

Maire Gunilla SAINIO

o.s. Tairamo

s. 5.7.1917 Raivola
k. 17.7.2008 Helsinki

Kiitollisuudella ja kaipauksella
Toivo

Kimmo ja Pirkko

Kirka perheineen

Jonna perheineen

Veli ja Heidi

Joonatan perheineen

Annukka perheineen

Inka perheineen

muut sukulaiset ja ystävät



Siunaus on toimitettu 12.8.2008.

Lämmin kiitos osanotosta.

– Puheenjohtajalt' iteltää –

Porvoon koivistolaisten järjestämät 60. kesäjuhlat ovat ohi. Saimme nauttia korkeatasoisesta ohjelmasta vallan mainiota näytelmästä ”Viimeiset kuunarit”. Koivistolaiset miehet vaikuttivat merkittäväällä tavalla Suomen sodan jälkeiseen historiaan. Juhlayleisö näki ja tunsu, kuinka valtavan työn Porvoon koivistolaiset olivat joutuneet tekemään juhlien eteen. Ensi vuonna Turun ja ympäristön koivistolaisilla on haasteellinen tehtävä juhlien järjestämisessä, mutta en epäile hetkeäkään, etteivätkö he pitkäaikaisella kokemuksella juhlien järjestämisessä onnistu erinomaisesti.

Vuoden koivistolaiseksi valittiin taiteilija Aila Salo, joka kiitospuheessaan muisteli lämpimästi lapsuuden ja nuoruuden aikaansa Koivistolla. Hän myös antoi seuralle kirjasen, johon oli koottu käsinkirjoitettuja muistoja entisiltä oppilailta ja oppilaiden vanhemmilta Koiviston yhteiskoulusta. Teos oli luovutettu heti sodan jälkeen Koiviston yhteiskoulun opettajille. Kirjassa oli monia kirjoituksia lähisukulaisiltani, joten se on erityisen mielenkiintoinen allekirjoittaneelle. Kirjasta tullaan säilyttämään seuran arkistotiloissa Porvoossa, jossa jokaisella on tilaisuus tutustua siihen.

Juhlissa oli kutsuttuna vieraana Primorskin kaupunginjohtaja Aleksei Skorodumov, joka tervehdyksessään kertoi Koiviston oloista ja erityisen ilahduttavaa oli kuulla, että Koiviston kirkon katon korjaukseen oli löytynyt rahoitus Venäjältä. Olemme myös juhlan jälkeen saaneet kuulla Koiviston kävijöiltä, että katon korjaus on todella työn alla. Tämä on suuri myönteinen uutinen. Toivon, että voimme edelleen syventää yhteistyötä Suomen Koivisto-Seuran ja Primorskin hallinnon välillä.

Seuraava tärkeä tapahtuma on seuran ja säätiön 60-vuotisjuhlat Karjala talolla 20.9.2008. Siitä on kutsu toisaalla tässä lehdessä. Toivon runsasta osanottoa.

”vielä on kesää jäljellä”

terveisin Jarmo Ratia

Rakkaamme

Jouko Kalervo KALLINEN

s. 2.8.1941 Eräjärvi
k. 15.6.2008 Juupajoki

Kauniit muistot eivät koskaan kuole, eivätkä milloinkaan jätä yksin.

Kaivaten
Ritva
Taimi
sisarusten lapset perheineen
sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Signe Mirjam RUSI

o.s. Maisala

s. 5.9.1914 Koivistolla
k. 8.7.2008 Jyväskylässä

*Olen siirtynyt rauhaan lempeään.
Silti teidän olen, lähellenne jään.
Tallentakaa menneen parhaat muistot,
muiden olla antakaa.
Kuin ennen voimissain,
te minut muistakaa. (Aila Meriluoto)*

Äitiä, mummia ja isomummia rakkaudella
kiittäen ja kaivaten
Leena ja Pertti Tau, Eero, Telma, Valma ja Vertti
Tari, Pekka, Joonas, Mirna ja Verna Eeva, Hannu
ja Aleksandra Sebastian, Piia, Eleonoora ja Ramses
Aleksanteri ja Akseli Alpo, Leena, Arto, Tanja ja
Inka Petri ja Anita muut sukulaiset ja ystävät

*Enkeli vierelläs hiljaa kulki,
tartui käteen ja silmäs sulki.
Sylsiinsä kietoi siivillään,
kuiskasi-lähdetään.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Kiitos osanotosta ja myötäelämisestä.
Lämmin kiitos Vuoristosairaalan henkilökunnalle.



Suomen Koivisto-Seura r.y.
Perustettu 1948

Toimii koivistolaisten yhdysseiteenä
- järjestää kotiseututilaisuuksi
- harjoittaa julkaisutoimintaa
- suorittaa kotiseutukulttuuriin liittyvää kokoamista ja tallentamista.

www.koivistolaiset.net

Puheenjohtaja, Jarmo Ratia
Museokatu 24 A 20, 00100 Helsinki
puh. 09-447 748, 040-745 2627

Varapuheenjohtaja, Juha-Veikko Kurki
Koivistontie 2 C, 02140 Espoo
puh. 09-541 6751, 0400-601 838

Sihteeri, Marja-Leena Montonen
Susisuontie 36, 06200 Porvoo
puh. 019-668 811, 040-500 5026
varalla Riitta Nurmi, Porvoo

Taloudenh. Karjalan Tilikeskus/Vitikainen
Ratakatu 47, 53100 Lranta p. 05-5448850

Perinnetoimikunta, Jorma Simola pj.
Pertontopku 11, 48410 Kotka
puh. 05-228 5621

Taidetoimikunta, Leena Airaksinen pj
Metsäpirtintie 10 A 1, 02130 Espoo
puh. 09-455 0501

Senioritoimikunta, Helge Teikari pj
07190 Halkia
puh. 019-664 8112

Hallituksen muut jäsenet:
Hannu Veijalainen, Lahti. 03-228 5621
varalla Raimo Kyytsönen, Mäntsälä

Eero Ahtikari, Piikkiö. 050-525 5174
varalla Airi Saarinen, Turku

Seppo Mäkinen, Anjalankoski. 040-506 0430
varalla Martti Karvonen, Kausala

Esko Kaukiainen, Tuusula. 0400-800 752
varalla Pertti Hämäläinen, Espoo

Virpi Huhtanen, Espoo. 0440-501 806
varalla Risto Kaukiainen

Hanna Silver, Piispanristi. 02-243 2940
varalla Tuula Koppinen, Espoo

Tuula Raukola, Kotka. 044-522 8098
varalla Mirja Haapanen, Hamina

Koivisto-säätiö:

Hallituksen pj. Sirpa Taskinen

Intiankatu 11, 00560 Helsinki
puh. 09-797 011

Säätiön asiamies Pertti Hoikkala

Vanha Veckjärventie 11, 06150 Porvoo
puh. 040-583 5397

koivisto-saatio@kolumbus.fi

Koivisto ' Juhlat Porvoos ' heinäkuu lopul ' 26.-27.7.2008

Kirjoituskilpailun voittaja muisteli mummoaan sydäntä liikauttavalla tavalla.

Koivisto-seuran ja Koivisto Viestin julistaman kirjoituskilpailun tulokset julkaistiin Koiviston juhlilla. Määräaikaan mennessä saimme yhteensä 17 tekstiä aiheista: Jos olisin elänyt/eläisin Koivistolla ja Miu mummoi, mei äijä.

Kilpailun tuomaristossa seuran edustajana oli puheenjohtaja Jarmo Ratia ja Viestin päätoimitaja Riikka Salokannel. Raati oli koottu sekä kirjoittamisen että koivistolaisuuden eri sukupolvia edustavista asiantuntijoista. Tuomaristossa olivat kirjailija ja tv-käsikirjoittaja Heikki Luoma, jälkipolvien edustajana opettaja Marja-Riitta Sulonen, Koiviston tuntija, itsekin kirjoittajana palkittu Paula Hovi sekä kääntäjä Virpi Huhtanen.

Kirjoitukset olivat hyvätasoisia. Kilpailun voittaja, lahtelainen Onerva Vartiainen on itsekin julkaissut kirjailija ja muissakin teksteissä huokui ammattimainen ote. Harmiksemme toisen jälkipolven edustajista saimme vain kolme kirjoittajaa innostettua mukaan. 200 euron pääpalkinnot ja 100 euron kunniamaininnat lunas-

tuksineen toivoaksemme innostavat kirjoittajia jatkossakin. Julkaisemme Viestin eri numeroissa kilpailussa palkitut kirjoitukset ja Heikki Luoman luonnehdinnat teksteistä.

Muistoja Mummostani- Onerva Vartiainen- kirjailija Heikki Luoman luonnehdinta tekstistä:

Koskettava kuvaus erään evakkomummon elämästä. Vaikka mummo, Anna-Sofia Sutela on päähenkilö, hyvin jäsenelty kerrota luo tarkkaa ajankuvaa siitä, mitä sotavuodet ja sitä seurannut aika merkitsevät tavallisille ihmisille. Pienet tarkasti havainnoidut

tuokiokuvat vievät tarinaa eteenpäin kuin elokuvaa. Kohtauksittain etenevä tarina on niin elävä, että siitä voisi todella helposti tehdä elokuva- tai tv-sarjan käsikirjoituksen, tai kasvattaa todellisiin tapahtumiin pohjautuvan romaanin.

Kertoja käyttää taitavasti preenssiä, joka tuo kohtaukset lähelle lukijaa. Hyvät kansankertojat ovat

kautta aikojen käyttäneet samaa tekniikka kertomustensa elävöittäjänä. Lukukokemuksen tekee vahvaksi myöskin se, että kertoja antaa tilanteiden ja tapahtumien puhua ilman henkilökohtaista tunteilua. Tunne jää siten lukijan omaksi kokemukseksi.

1.jälkipolven koivistolaiset.

Voittaja Onerva Vartiainen Lahdesta kirjoituksellaan Muistoja mummostani

Lunastukset:

Paavo Kairavuo, Mietoinen: Talvikalassa
Marja-Liisa Hentula, Mäntsälä: Miu mammain ja äijän
Esko Porala, Porvoos: Elävä Hoikkalan kylä elokuussa 2007
Kirsti Sipilä, Ylivieska: Koivisto miu mielessäi
Pirkko-Leena Koponen, Hämeenlinna: Jos eläisin Koivistolla

2.jälkipolven koivistolaiset

Voittaja Joonas Mäkinen Anjalankoskelta kirjoituksellaan Yhteisiä muistelmia.



Muistoja mummostani

Valokuvassa on pienikokoinen nainen. Hän istuu tuolilla talon edessä, kädet sylissä. Hän on mummoni, Anna Sofia Sutela o.s. Gabrielintytär Tamanen Koiviston Keskisaaren kylästä.

Kuvan on ehkä ottanut isäni käydessään Savosta käsin kertomassa minun syntymästäni. Mummo on hetkeksi istahtanut askareittensa lomassa sisältä kannetulle tuolille. Hän istuu totisena.

Anna Sofia Sutelalla oli kahdeksan lasta. Vanhin on äitini Elsa, sitten syntyivät Eino, Alli Lauri, Toivo, Rauha, Onni ja Sirkka.

Pääsin käymään mummolassa vain yhden kerran. Oli kesä 1935. Sairastuin ja makasin kovassa kuumeessa mummolan kamarissa. Hämärästi muistan kamarin vaaleat ikkunaverhot, lipaston ja tuvan pitkän pöydän. Ja sen, miten minut toipilaana kannettiin auringon kuumentamalle hiekkarannalle meren ääreen. Olin vähän yli kaksivuotias. Mummoon tutustuin vasta Talvisodan jälkeen.

Äitini oli Lahden osuuskaupan myymälänhoitajana Ori-mattilan Kuivannolla. Hänen luokseen tulivat sodan päätyttyä rintamalta Lauri ja Onni. Sitten tulivat mummo ja Sirkka. Vaari jäi vähien tavaroiden luo Längelmäelle.

Eräänä iltana havahdun unesta, kun mummo on kertomassa pakomatkaista. Sitten häneltä pääsee itku. Isossa talossa Längel-

mällä oli vanhaemäntä kuollut, ja mummo ja vaari oli majoitettu samaan huoneeseen vainajan kanssa, vaikka talossa oli monta tyhjää huonetta.

Kesällä mummo ja vaari pääsevät väliaikaisesti muuttamaan Mankalaan. Komean talon yhdessä kamarissa asuu muutakin sukua. Sirkka on jäänyt meidän luoksemme, hän on 17-vuotias ja häntä alkaa itkettää, kun mummo lähtee kävelemään Uudenkylän asemalle ja sieltä junalla Mankalaan.

Äiti vuokraa kylältä kangaspuut. Ne sijoitetaan vintille. Mummo tulee meille takaisin. Muistan, millä innolla hän alkoi leikellä matonkuteita. Iltaisin äidin työpäivän päätyttyä me kaikki istuimme vintillä kangaspaloja leikellen ja niitä yhdistäen. Joskus sade ropisi peltikattoon kodikkaasti. Siihen ropinaan usein nukahdin. Kun matot olivat valmiit, mummo ja vaari muuttivat pieneen mökkiin Kausalaan. Istumme valokuvassa mummo, vaari, sisareni ja minä mökin rappusilla. Sirkkan äitini on lähettänyt kansanopistoon. Mummo alkaa taas leipoa karjalanpiirakoita. Hänellä on jälleen oma tupa leivinuuneineen ja

pieni kamari.

Kun uuden sodan alettua luovutetut alueet saadaan takaisin, mummolle ja vaarille tulee tieto, että rakennukset ovat säilyneet. Äitini varoituksista huolimatta he kiiruhtavat takaisin Koiviston Keskisaareen. Syreenit, ruusut ja liljat kukkivat kuten ennenkin, ahomansikat maistuvat entistä makeimmilta. Mummolle ostetaan lehmä, perunat saadaan omasta maasta, merestä tulee kalaa. Mutta kaikki ei ole kuten ennen. Lauri on lähtenyt Amerikkaan. "Kun Karjala meni, Suomi ei ole enää kotimaani", Lauri oli sanonut. Ja lähtenyt. Ennen matkaansa hän osti mummolle Lahdesta mustat kävelykengät. "Ovat niin pehmeää nahkaa, miulla ei ikinä ole ollut näin hyviä kenkiä.", mummo kertoi kyynelet silmissään. Emme käy mummolassa. Ehkä äiti mietti, että sitten kun on lopullinen rauha. Mutta sitä ei tullutkaan. niinkuin oli toivottu.

Olen äidin ja sisareni kanssa 10. päivänä kesäkuuta 1944 junassa matkalla Turun kautta Nauvoon, josta Alli-täti ei ollut lähtenyt kolmen lapsensa kanssa välillä takaisin Koivistolle. Junaan tulee tieto, että rintama Kannaksella on murtunut. Nauvossa kuuntelemme kaikki radiouutiset. Joka päivä ilmoitetaan, miltä paikkakunnilta on jouduttu vetäytymään. Kun palaamme äidin kesälomamatkal-

ta kotiin, uutisissa kerrotaan, että Koiviston kauppa, Maksalahti, Valkjärvi ja Rautu on luovutettu. Häät mummosta ja vaarista lisääntyvät. Äiti yrittää soittaa eri tahoille, mutta puhelinlinjat ovat varattuja. Rintama murtuu lisää. Ja sitten viimein tulee mummolta postikortti. Hän on lehmän kanssa Simolassa lähellä Lappeenrantaa. Tarkempia tietoja mummo kirjoittaa syksyllä Angelniemeltä. Kirjeestä luemme, että mummo pääsi lehmän kanssa laivaan ja sitten vain käveli ja käveli. Mukana kassi ja käsilaukku, päällysvaatteena villatakki. Laurin ostamat kengät ovat lintsallaan.

Äkkilähdön kauheus alkaa selvittää vasta, kun olemme käymässä Angelniemen piharakennuksen pienessä yläkerran hellahuoneessa. Kun vaari on jossain ulkona, mummo alkaa kertoa, miten hän ennätti kiireessä pakata kaksi matkalaukkuja ja teki vaarille eväsvaikan. Kun toiseen laivaan tuli paljon ihmisiä, kapteeni oli sanonut, että matkatavaroita ei saa ottaa. Vaari oli jättänyt kuuliaisesti matkalaukut laiturille. Kaikki muut olivat ottaneet vierelleen ja syliin nopeasti haalitut tavarat. Mutta mummon vaatteet, vähäiset astiat ja hopealusikat jäivät laiturin päähän.

Näissä matkalaukuista mummo uskalsi puhua vaarille muutama kerran. Muut elämänsä murheet hän huuti vain sioille. Kun

elämä lopulta vakiintui ja ostettiin pieni talo Vehkalahden Metsäkylästä, kuulin mummolakäynneillä päivittäin aikamoista mekastusta. sikakarsinasta.

Vaari kuoli syksyllä 1953. Mummo seisoo avonaisen arkun vieressä saattoväki ympärillään. Ehkä hän käy mielessään läpi elämänsä vuosia. Sitäkin tuskaa, kun Toivo hukkuu potkukelkan kanssa pienenä poikana jäihin. Elämä Aleksanteri Sutelan kanssa ei aina ollut helppoa. Sen me tyttärentyttäretkin huomasimme. Lopulta mummo nyökkää, arkkupannaan kiinni.

Mummon onnenhetkiä oli varmaan, kun Lauri tuli Amerikasta käymään, kun hän alkoi kansaneläkkeestä saada omaa rahaa, kun hän kävi marjastamassa ja myi marjat Haminan torilla ja kun hän pääsi matkustelemaan ja tapaamaan lastensa perheitä.

Mummolla oli aina mukana se kulunut käsilaukku, joka oli ollut kassin seuralaisena, kun hän oli taivaltanut lehmästä huolehtien pitkin Kannaksen teitä välillä pommikoneita metsään paeten kohti Lappeenrantaa ja härkävau-nukuljetusta.

Mummo kuoli kesällä 1961. Hän lepää Aleksanteri Sutelan vieressä Vehkalahden hautausmaalla.

Vuoden koivistolainen: kuvanveistäjä Aila Salo

Jo kolmannen kerran Koivisto Seura nimesi vuoden koivistolaisen. Tämän koivistolaista syntyperää oleva, merkittävää työtä tieteessä, taiteessa tai muussa toimessa osoittanut henkilö, on tänä vuonna Koivistolla syntynyt, nykyisin raumalainen kuvanveistäjä Aila Salo.

Yksi Aila Salon teoksista, Koiviston kirkon pihassa oleva Risti ja Purje –teos, on koivistolaisten tärkein yksittäinen muistomerkki, jonka ääressä varmasti jokainen Koivistolla käynyt on pysähtynyt muistamaan menneitä aikoja ja sukupolvia.

Koivistolle ”tullista tulleiden”, Filip ja Rauha Hollmingin kolmas tytär, kertoi saaneensa elää Koivistolla Heleniuksen talossa ystävällisen ja kannustavan lapsuuden yhdessä muiden Lähteenrannan lasten kanssa. Vaikka hänen koivistolaisuutensa on ollut vain oman sukupolvensa mittainen, on se ollut erittäin tärkeässä osassa koko Aila Salon elämässä ja urala. Kiitospuheessaan hän mainitsi iloitsevansa syvästä juuristaan, ja olevansa kiitollinen lapsuutensa opettajille ja seuratovereille, joiden kanssa jakoi koivistolaisen

tavan mukaan optimistisuuden ja tulevaisuuden uskon.

11-vuotiaana pikkulottana hän puolusti Koivistoa koko pienen tytön sydämellä surra sitä, ettei voinut jäädä Koivistolle vaan muiden evakkojen tapaan joutui jättämään kotinsa. Hänen perheensä päätyi Raumalle, missä Holmingeilla yhdessä August Mannolan ja Kaarlo Pullin kanssa oli merkittävä osuus 50 puisen sotakorvauslaivan onnistuneessa valmistuksessa.

Aila Salon oman uran taiteellinen debyytti oli Raumalla vuonna 1970. Hän on ollut mukana lukuisissa ryhmä- ja yksityisnäyttelyissä Suomessa ja ulkomailla. Hänen julkisten teoksensa ja niiden nimet kuvastavat hyvin sitä henkeä, jonka hän on koivistolaisuuden, tulevaisuuden uskon ja yrittäjyyden, meren ja veren

perintönä saanut: Elämän Lähde, Vaikeuksien kautta voittoon, Myötätuulen purje, Isoäidin reikänauha, Ihminen ja työ.

Koiviston kirkolle pystytetyn graniittiveistoksen synnystä Aila Salo kertoo: ”Sovjetin aikaan ei uskonnollisia symboleita sallittu. Teokseen risti ja purje onnistuivat tekemään ristin mastosta ja se kelpasi. Halusin yhdistää teokseen koivistolaisille tärkeän meren ja kalastuksen, mitään symboliikkaa tai tekstejä veistokseen ei sallittu laitta”.

Vaikka omaishoitajan tehtävä viekin osan tarmokkaan Aila Salon ajasta, luo hän edelleen kauneutta ja merkityksiä ympärilleen suunnittelemalla koruja ja hautamuistomerkkejä. Hänen toimeliaisuuteen kuuluu myös kulttuurin tuottaminen. Koivisto juhliilla esitetty Viimeiset Kuunarit nähdään elokuun lopulla Salon tilauksesta myös Raumalla ja Aila Salon ideasta Rauman kirurgien sotavarastovälineistöstä syntyi taiteilija Matti Mönkäreen käsissä merellinen reliefi Haaksirikko.

Koivisto Juhlien pääjuhlassa Aila Salo lahjoitti Koiviston Yhteiskoulun opettajille osoitetun käsinkirjoitetun kirjan Koivisto-Seuralle ja toivoi optimistisuuden



ja tulevaisuuden uskon toimivan koivistolaiseen tapaan myös jatkossa voimanlähteenä, kun koivis-

tolaisuuden henkistä viiriä kannetaan tulevaisuuden tuuliin.

Riikka Salokannel

Heikki Luoma:

Laivalastillinen lämpöä

Menetty Karjala ei ole enää entisensä minulle, Valkjärven kivettömien viljelysmaiden asuttajien jälkeläiselle.

Kirjoituskilpailun tuomarointi jo avasi aivan uudenlaisen näkökulman tuohon kadotettuun maailmaan, joka oli välitynyt minulle äitini kertomuksista kuin kaunis uni, uni joka särkyi hajalle tykkien jylistessä ja tulipalojen loimottaessa. Karjala oli minulle maanviljelystä, rekien ja kärrien valmistusta, Pietarin matkoja rahtikuormien kyydissä, Vuoksen biekkarantoja, Mutajoen varsiniittyjä ja pähkinämäkiä.

Kilpailun kirjoitukset avasivat näkökulman merelliseen Karjalaan ja kaikkeen siihen mitä meri toi entisten koivistolaisten elämään. Linnankosken lukiossa esitetty näytelmäkuvaelma Viimeiset Kuunarit kertoi koskettavasti mitä tapahtui sen jälkeen, kun koivistolaisten maailma oli murskattu, ja menneisyys oli vasta muuttumassa kauniiksi uneksi. Vaikka sota oli vienyt paljon, niin paljon oli ja on sellaista mitä mikään eikä kukaan voi karjalaisilta viedä. Karjalaisten omanarvontunto on yksi sellainen horjumaton linnake, johon edes aika ei pysty.

Omalla äijälläni oli tapana sanoa, että ihminen on se miksi rupiaa. Äijäni oli ruvennut maanviljelijäksi ja kärrisepäksi, monet koivistolaiset kautta aikojen olivat ruvenneet tekemään veden päällä liikkuvia ajo- ja kuljetusneuvoja. Kirsti Mannisen ja kuunari-työ-

ryhmän käsikirjoittama näytelmä kuvasi mainiolla tavalla sen jännitteen joka syntyi, kun Koiviston miehet joutuivat valjastamaan ammattitaitonsa sotakorvauslaivojen valmistukseen. Kankaalle heijastetut valokuvat kertoivat vastaan sanomattomasti, että tämä kaikki on joskus ollut todellisuutta.

”Muistakaa, kaikk se mikä pittää tehdä, tehkää se kunoll.”

Kalle Pullin vetoamus sisältää näennäisessä käytännöllisyydessään asetelman kaikki vivahteet: työn tulos koituu niiden hyväksi, jotka olivat jo lähes kaiken vienneet, mutta muistakaamme, että se koituu myös ahdingossa olevan oman maan hyväksi. Ammattiylpeys ei anna myöten tehdä huonoa jälkeä edes entiselle viholliselle. Pohjimmaltaan on kyse karjalaisesta

omanarvontunnosta. Tunnollisuus ei kuitenkaan estä sivaltamasta huumorin hevospäiskällä. Me olemme hävinneitä, mutta häviäjiä meistä ei tule ikinä. Naurettava on se joka naurettavaksi rupiaa. Tai narrattavaksi. Kuparoi-tu saunanlaude on kaunis katsella mutta hirvää istua voittajankin takapuolella. Voi voittajia!

Katsomossa istuva keskikannaksen jälkeläinen tajuaa, että meren äärellä kasvanut koivistolaisuus on käsin kosketeltavan vahvana tässä ja nyt. Tekee mieli uskoa, että vielä tuhannen vuoden päästä joku toteaa ylpeyttä äänensään, että mei suku o alkujaa Koivistoolt, sielt mist olliit ne viimiste kuunarloihe tekijät.





Juhlakansa valtasi koulun ruokalan.



Leena Rehnström ja Irmeli Holstein esiintyivät kahdestaan, vaikka porvoalaisessa, vuodesta 1987 toimineessa nukketatterissa OLIPA KERRAN onkin iso ryhmä aktiivisia. Virolaisen Altmar Loorisin ohjaama Punahilkka oli yleisön ilmeistä päätellen erittäin mieluista.

jatkuu sivulta 1

Taisivat pojat keskenään vähän mahtailakin saavutuksistaan ja urheiluhenkisesti selitelläkin, koska harmittamaan oli jäänyt Rannan Sanomien virheellinen uutinen vuodelta -39. Että alle 9-vuotiaiden poikien pallonheitto olisi muka voitettu viiden metrin tuloksella.

Hurjia suunnitelmia oli myös evp merivartioston sukeltaja Henry Mäkeläisellä. Josko vielä sonnustautuisi sukeltajan pukuun ja menneiden vuosien tapaan sukeltaisi Kuunari Koivistolle. Kuunari Koivisto, oli yhtenä monista vaiheistaan ollut Rymättylässä ja epäilyttä suuren pirtulastin varastoinnista. Mäkeläisen piti sammakkomiehenä käydä tarkastamassa tilanne. Kuunarin ja Mäkeläisen tarina nivoutuu monissa kohdin yhteen. Kuunarin lykkäjäisissä Eistilässä oli velipoika ollut mukana. Laivan, joka ei koskaan omin purjein seilannut Koivistolla, Mäkeläinen oli onnistunut pelastamaan tuhoutumasta Kökarin kallioille. Portugalilaisten omistama laiva oli puulastissa karannut Turusta merelle ja vesilastissa keltuvene onnistuttiin Mäkeläisen johdolla viime hetkellä pelastamaan varmalta tuholta. Koiviston Juhlilla kokoontuu 600 mielenkiintoista koivistolaista tarinaa.

Lasten askartelupajassa oli vipinä



Annika Studen akvaario alkaa tässä jo valmistua kun Jaakko Stude vielä miettii



Porvoolaisen Heljä Viljanderin näyttelyssä oli upeita ikoneja sekä mukaemia venäläisistä kansansaduista. Heljän molemmat vanhempien suku on Koivistolta. Isän Hoikkalasta, Makslahdesta ja äidin Kitulasta, Humaljoelta.

”Älä kiellä minua menemästä lapsuuteni lähteelle”

Lauantain juhlaohjelma oli erinomaisen monipuolista. Lapsia viihdytti nukketatteri Olipa kerran ja aikuisia liikutti ja ilahdutti Muistojen Ilta, jossa karjalaisuutta ja Koivistoa muisteltiin sanoin ja sävelin. Paula Hovi ja Anja Huovila olivat koonneet ja lausivat sarjan koskettavia runoja. Pienen lahjomattoman peilin salaisuus, nuoruusvoiteiden tehottomuus, elämä elämän evakona, maalasivat koko koivistolaisen elämänkaaren. Runoesitysten välillä musiikkiesitykset, niin Kellokosken VPK:n vaskiduo on esitykset kuin nuorten kanteleensoittajien elämäniloiset sovitukset, syvensivät koko esityksen.

Viimeiset kuunarit, Holmingien, Pullien, Mannosten, koivistolaisten laivanrakentajien dramatisoitu tarina huipensi illan. Kirsti Mannisen käsikirjoitus muunsi eläväksi Sotevalle vuosina 1945-1952 rakennettujen 50 sotakorvausaluksen, 34 kuunarin, 15 kalastustroolarin ja yhden proomun tarinan. Näytelmän autenttisuutta saattoi varmistella vaikka Eila Pukoselta os. Raaska, joka vuosina 1946-51 työskenteli Holmingilla. Dramaan keinoihin kuuluneen liioittelu, mutta kolin valmistuttua miehet eivät suinkaan mitään ryyppäjäisiä pitäneet, vaan heille tarjottiin kahvit ja yksi ryyppy. Lauantai-illan saattoi päättää itselleen parhaiten sopivalla tavalla, iltapalalla, iltavesperille tai kato-

amalla Porvoon yöhön makasiinin reunustamaan kanavan varrelle tai vanhankaupungin kujille.

Meri, rakas meri, kukapa voisi merta unohtaa.

Sunnuntain pääjuhlassa summattiin koivistolaisuuden nykytilaa. Juhlilla haastelemme toisillemme tai itseksemme. Koivistolaisuudesta on mahdollisuus välittää elävää kuvaa arjen teoilla. Porvoon kaupunginhallituksen tervehdyksessä Marja Nurmi muistutti evakkojen merkityksestä yhteisölle. Tosin koskettavin kokemus oli kuitenkin hyvin henkilökohtainen muisto työkaverin tuomista rotinoista. Tuon iloisista silmistään mieleen jäänen koivistolaisen ja Nurmen yhteisenä työpaikkana oli ollut entisen Koiviston, Maksalahden Osuuskassa, joka sittemmin oli Porvoon Yhtenäisen Osuuskassa.

Porvoon Suomalaisen seurakunnan kirkkoherra Hakamies uskasi karjalaisten juurten valtuuttamana esittää näkemyksensä siitä, miten ilman karjalaisia evakkoja elämä olisi monilla paikoilla merkittävästi köyhempiä. Miten lienee sitten nyky-Koivistolla, Primorskissa, jonka kaupunginjohtaja Aleksej Skrumodovo kertoi viimeinkin Koiviston Kirkon kunnostukseen löytyneen rahoitusta. Kirkossa on 17.6. alkanut suuri restaurointi, johon kuuluu ainakin katon uusiminen marraskuun loppuun mennessä. Skrumodovo toi myös terveiset Björke-Koivisto-Primorskin



Mari, Johanna ja Juho maalaa ja Marja Sailo opastaa



Arpamyynnissä Viivan Silius, Astrid Zetterström ja Lea Kurki

740-vuotisjuhlilta, muistuttaen kaikella olevan menneisyytensä, nykyisyytensä ja tulevaisuutensa.

Eri sukupolvien suhde Koivistoon

Puheiden ja tervehdyksen välillä Belon, pornaislaisten kanteleensoittajien modernin ilmeikäs musiikki, Riitta Nurmen koskettavat laulut Hannu Kahilakosken säestämänä ja Paula Hovin lausunta

takasivat juhlan korkean laadun. Myös juhlapuhujan fil.tri Sirpa Taskisen esitys oli täyttä asiaa hänen peilattessaan koivistolaisuuden eri sukupolvien kokemusmaailmaa, muiden maahanmuuttajien kokemuksiin.

Koivistolla aikuisuuttaan eläneiden kokemuksiin kuuluivat muutoksen ja luopumisen konkreettisuus. Heitä yhdisti kaipuu menetettyyn kotiseutuun ja voimakas toive paluun mahdollisuu-

desta omaan kotiin. Toisen polven koivistolaisia yhdistää hankala minäkuva ja oman identiteetin löytäminen on ollut vaikeaa. Ei oikein olla Koivistolta, mutta uudessa ympäristössäkin ollaan muukalaisia. Kotiseutu rakentuu vähitellen yhdistäen alkukotiin ja sukuseutuun kuulumisen ja maailmankansalaisuuden tunteen.

Kolmannen polven suhde Koivistoon onkin jo sitten etäinen, osin myyttinen. Heillä ei ole omakohtaisia kokemuksia paikasta, joten kaipuuta sinne on lähes mahdoton jakaa. Maahanmuuttajatutkimuksissa on todettu kolmannen polven kotoutuneen lopullisesti uuteen paikkaan, jonka tuntevat omakseen. Neljäs polvi hukkaa kielen. Kuitenkin nuoret alkavat kiinnostua juuristaan iän karttuessa.

Koivistolaisuus tulee pysymään tulevien polvien perintönä. Meidän tehtäväksemme jää myönteisen koivistolaisuuskuvan synnyttämisessä. ”Myönteisen minäkuvan kehittämiseksi ihmisen on välttämätöntä saada tuntee itsensä ja sukunsa arvokkaaksi. On tärkeää, että nuori polvi tuntee karjalaiset juurensa ja voi olla niistä ylpeä, ja meidän tehtävämme on auttaa heitä siinä”. Näin päätti Sirpa Taskinen esityksensä, jonka kokonaisuudessaan voi lukea Koivisto Seuran nettisivuilta.

Koivistolaisuutta 30-vuoden päästä

Omaa, vielä huteroa suhdettaan koivistolaisuuteen pohti myös



Porvooseen tultiin, i Borgå trivdes vi, seukkoja tavattiin. Oheisessa kuvassa, J.L Runeberg, Mamma Pirkko Bischoff os. Hilska, tytär Nina Bischoff/Alperi, tyttären tytär Camilla Alperi. Huolimatta laimentuneesta Koiviston verestä, olemme ylpeitä Koiviston sukulaisuus siteestä

nuoren puheenvuorossaan Joonas Mäkinen, joka on ajautunut koivistolaisuuteen osallistumalla koivistolaisten tapahtumiin ohjelman suorittajana, pianistina ja kaivaantumalla sukunsa tarinaan osallistuessaan kirjoituskilpailuun. Mäkinen antoi myös hyvin konkreettisen ohjeen kulttuurimme säilyttämisestä ”Karjalainen kulttuuri ei säily vain kirjoittamalla, sitä täytyy elää”.

Seuran puheenjohtaja Jarmo Ratia uskalsi luottaa koivistolaisuuden jatkumoon muistuttaen, että kuudenkymmenen vuoden päästä juhlista Joonas olisi vasta yhdeksänkymppien paikkeilla, eli saman ikäluokkaa kuin monet tämän päivän juhlisiin osallistuneista.

Juhlilla muistettiin myös ansioituneita koivistolaisia. Seuran pronssinen laatta ojennettiin Porvoon juhlien järjestelystä vastanneelle Riitta Nurmi, joka välittömästi jakoi kunnian koko upealla porvooolaiselle talkooporukalle. Seuran kultaiset ansio-

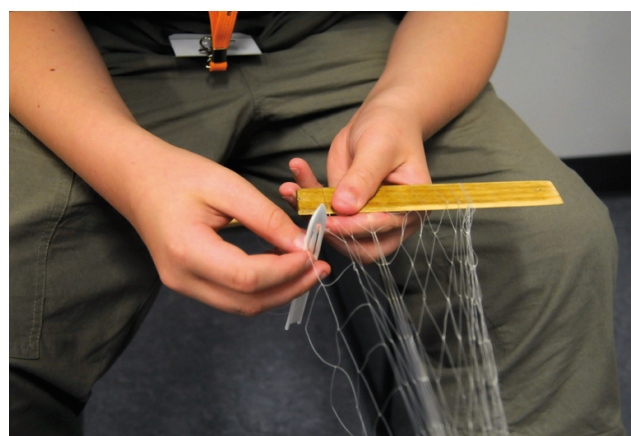
merkit myönnettiin Tauno Ilmas-tille, Raija Anderssonille ja Matti Hoikkalalle.

Älkää mänkö Turkuu (vaa jarrutakaa jo Piikkiös)

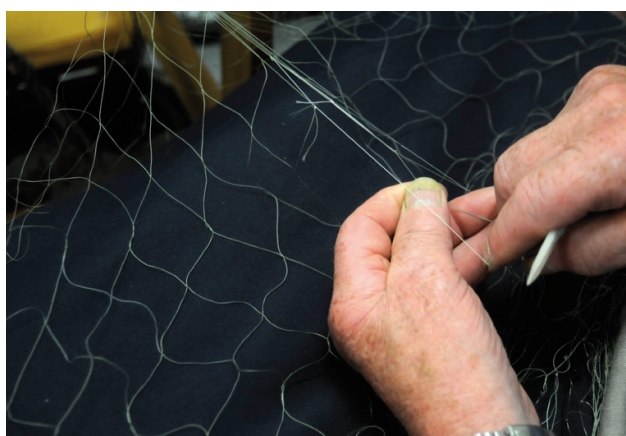
Tämän kesän ja kaikkien aikojen 60. Koivisto Juhlat alkoivat olla päätöksessään. Ja koska kaikella on menneisyytensä, nykyisyytensä ja tulevaisuutensa suunnattiin ajatukset jo tulevan vuoden juhliin, jotka Turun ja ympäristön koivistolaiset järjestävät ensi kesänä 25.-26.7.2009 Piikkiössä. Eero Ahtikari antoi itse omalle talkooporukalleen haasteen onnistuneiden juhlien järjestämisestä, vaikka muistuttikin jokaisen juhlan ainutlaatuisuudesta. Lieneekö koivistolaista itsetuntoa vai turkulaista uhoa, mutta rima on asetettu korkeuksiin lauseella: ”Mikä muil o mahotonta, tuottaa meil pient hankaluutta”.

Riikka Salokannel

Kaikilla ei ole sellaista vaaria kuin Teolla ja Ollilla, joka opettaisi verkon teon. Tämä vaari kalastelee Puulavedellä, Etelä-Savossa.



Teo hallitsee uudenkin verkon teon. Tässä sitä syntyy.



Verkon paikkuu meneillään.



Ollilla oli työn alla santalo, verkon yläreuna.

Kissa hälytystä pakoon puulaatikkoon

Raumalainen kanslisti Liisa Koskela (e Seppinen) on Koivistolta lähtöisin oleva lapsuuden perheensä viimeinen edustaja. Liisa Koskelan puoliso oli raumalainen fil. maist., kirjailija Tauno Koskela (1916-2002). Heidän poikansa Tapani ja Hannu Koskela asuvat myös Raumalla. Pyysin tätiäni muistelemaan hänen lapsuus- ja nuoruusaikaansa Koivistolla, josta lähtiessään sodan takia hän oli 16-vuotias.

Liisa syntyi Koivistolla laivanvarustaja, merikapteeni **Armas Kristian Seppisen** (1885-1941) ja **Adan** (e. Naukkarinen 1896-1942) toiseksi vanhimpana lapsena 5.7.1923. Muut sisarukset ovat **Jussi Seppinen** (1921-1986), **Sirkka Itämies**, (e. Seppinen 1925-1975) ja **Lauri Seppinen** (1927-2000). Armas Kristianin isä oli **Joonas Seppinen** ja äiti **Beata** (e. Pajunen). He asuivat Beatan kotisaarella Tiurin Vanhassakylässä, josta Armas Kristian lähti merille 16-vuotiaana. Kotitaloon jäivät asumaan tämän veljet **Tuomas Seppinen** (1882-1957) ja **Anton Seppinen** (1891-1956). Liisa Koskela muisti heidän asuintalonsa olevan kaksiosainen. Tuomas-sedän talossa oli korkeampi kivijalka ja Anton-sedän talo oli matalampi.

Merikapteeni Armas Kristian Seppinen jäi maihin v. 1923 ja siirtyi Koivistolla varustamon johtajan tehtäviin. Hän johti v. 1940 asti ahtausliikettä nimeltä Seppinen Stevedoring Oy. Laivojen rahtaukseen perustettiin v. 1933 Seppinen & Kemppi, johon sulautui v. 1928 perustettu Koiviston Meriliikenne Oy. Varustamolla oli alkuun purjelaivoja ja myöhemmin höyryaluksia. Sen hallituksen jäsenenä oli tunnettuja Koivistolaisia merenkulkijoita, toimitusjohtajanaan A. K. Seppinen. Seppinen & Kemppi Oy siirtyi sodan aikana Raumalle.



Valkolakkinen Liisa edessä isoäitinsä Beata Seppisen hautajaisissa arviolta v. 1928. Aikuiset edessä vas. Siviä Seppinen ja Ada Seppinen, Jooseppi Eskola, Armas K. Seppinen, vieressään Hilja Pukki, myöhemmin Paanela sekä Alpo ja Kauko Paanela, Takana Eeva-Liisa Seppinen, Ville Seppinen ja Ida Seppinen.

Varjelusta kodille

Varhaislapsuudesta Liisa Koskela muistaa, että iltarukouksessa aina pyydettiin: ”Varjele isää, äitiä ja kotia”. Kirkkorannassa, Koiviston kirkon vieressä olevaan uuteen



Koiviston kotilaiturista ovat lähdössä Korpiniemen mökille oikealta Liisa, Sirkka-sisar, Armas Kristian Seppinen, laivayhtiön kassanhoitaja Toini Saikkonen, serkku Kati Simola, Ada Seppinen, Topi Simola ja Jussi-veli (artikkelin kirjoittajan isä). Kuvassa olevalla aluksella kuljetettiin työmiehiä ja tavaraa laivoihin satamakonttorin ja sataman välillä.

kotiin oli muutettu 1920-luvun lopulla. Melko lähellä sijainneessa entisessä kodissa oli ollut tulipalon alku, josta muutaman vuoden ikäiselle jäi pelkoa. Uusi talo rakennettiin Terijoen läheltä hankitusta huvilasta, jossa oli iso lasiveranta. Liisa halusi aina päästä samanikäisen Sirkkan luokse Tiurin saaren Vanhaankylään. Sirkka oli kummitädin Ida Peussin tytär. Mieliin painuva muistikuva hänellä on 6-vuotiaana matkasta

saareen talvella jäätä pitkin hevosen kyydissä: ”Enhän minä ollut koskaan hevosen kyytiin päässyt kauppalassa. Matkaa jäätä pitkin oli lähes seitsemän kilometriä ja se kestikin

jonkin aikaa. Aikaisemmin olin ollut siellä vain kesällä valoisaan aikaan. Miten siellä oli pimeätä, kun ei ollut sähköä ja kuljettiin lamppujen kanssa. Huoneetkin olivat pimeitä ja sänkykamari oli lämmin, mutta oudon juhlallinen erilaisessa valaistuksessa”.

tori muutettiin pienempitehoiseksi, mikä riitti hyvin siihen tarkoitukseen. Välillä meni koko päivä tarkastusmatkoilla 2 – 3 koululle. Samoihin aikoihin Liisa muisteli hänen ajelleen heidän vanhalla ”kantti kertaa kantti” autolla pihalla ja pellolla. Isoveli-

Mutta osa tavaroista pakattiin talon isoon kellariin, mm. kristallimaljakot. Lähtiessä ei osattu uskoa, että kyseessä oli viimeinen matka. Linja-autoon pakattiin pääasiassa laivayhtiön tavarat. Liisa Koskela muistaa, että isän ainoa kotoa ottama esine oli lasten muotokuva, jonka kuvataiteilija Elina Björkengren-Aarne maalasi v. 1933. Hän irrotti sen kehyksestä ja kääri rullalle. Taiteilija maalasi Koivistolla monessa muussakin perheissä muotokuvia ennen sotia. Liisa palasi kuitenkin ennen joulua vielä yksin junalla hakemaan käyttötavaraa kotoa. Kellari oli tyhjäty sillä välin. Tila oli otettu sodan takia palomiesten pommisuojaksi, jossa myös yövyttiin. Hän keräsi tavaroita kaksikerroksisen talon eri huoneista ja kertoo:

”Tavaroita kerätessä tuli kesken kaiken hälytys, ja meidän kissa ilmestyi jostakin. Se oli jäänyt muun väen matkasta ja villiintynyt. Nyt se hyppäsi hälytystä turvaan uunin vieressä olevaan puulaatikkoon. En välittänyt hälytyksestä, vaan jatkoin tavaroiden keräämistä. Myöhemmin kun pois lähtiessäni palasin Taivalsalolle, Peussin tyttäret ihmettelivät, missä olin ollut koko tämän päivän ja varsinkin hälytyksen aikana. Totesin vain, että olin jatkanut kotona tavaroiden pakkaamista eikä ollut missään pommisuojassa, kun ei mitään kummituksiakaan näkynyt.”

Hän otti kotoa mukaansa sellaista käyttötavaraa, mitä jaksoi omin voimin kantaa. Mikkelissä odotti perheen asunnoksi annettu tyhjä talo. Paluumatkalla Viipurista Mikkelisiin Liisa Koskela huomasi ihmeekseen olevansa sotilasjunassa, jossa hän oli ainoa siviili. Seppisten Koiviston kotiin osui palopommi uudenvuodenaattona 1939, jolloin talo paloi perustuk-

Noin kilometrin päässä sijaitsevasta koulusta käytiin ruokaturunnilla syömässä kotona. Talvella kuljettiin koulumatkat usein suksilla. Sisarusten harrastuksiin kuului partiotoiminta. Koivistolla liikuttiiin kesäisin vesillä, kun käytiin sukulaisia tapaamassa Tiurin saarella tai saunomassa Piisaaren eteläkärjessä sijaitsevalla Korpiniemen kesämökillä. Siellä järjestettiin kesällä 1938 partioleiri. Leiriläisten hernekeitto keitettiin saunapadassa. Seuraavana kesänä Viipurin piirileiri järjestettiin keskikannaksella Valkjärvellä, jossa meren rannassa asuneelle herätti ihmetystä järiveden kirkkaus. Pohja näkyi 4-5 metrin syvyyteen. Keväällä 1939 oli suunniteltu luokkaretki Valamoon, mutta sotalevottomuuden takia sinne ei enää päästy. Sen sijaan mentiin Lintulan naisluostariin. Lämpiminä kesämuistoina Koivistolla ovat säilyneet pyöräretket 4 km:n päässä sijaitsevalle Mannolan luonnonkauniille puutarhatilalle, jossa syötiin mansikoita ja omenia. Isä oli ostanut 250 omenapuuta ja mansikkasarkapelta käsittävän, konkurssiin menneen tilan.

Lauri-veli tunsu hyvin vesiväylät ja alueen saaret ja osasi käyttää moottorivenettä 11-vuotiaana, sillä häntä kiinnosti tekniikka. Laurin käyttöön annettiin moottorivene, jolla hän kuljetti kansakoulutarkastajaa kouluihin vv. 1938–39. Veneen pikamoot-

Jussi puolestaan oli yhden kesän Tukholmassa kieltä oppimassa ja toisena seilasi yhtiön kuunariliva Thorvaldsenilla. Hän harrasti maalausta ja maalasi mm. kuvia Koiviston kirkosta ulkopuolisillekin. Talvisodan alkaessa hän meni vapaaehtoisena armeijan palvelukseen 18-vuotiaana.

Pois sodan jaloista

Sodan takia Seppisen perhe lähti Koivistolta 2.12.39 Mikkelisiin linja-autolla, johon olisi mahtunut tavaraa vaikka kuinka paljon.



Liisa ja Tauno Koskela purjehtivat kesäisin Pohjanlahdella, joten koivistolaistyön merihenkinen elämä säilyi Raumallakin. Kuvassa he ovat poikansa Hannu Koskelan rakentaman purjeventeen edessä 1990-luvun alussa.

Mannolan koulupiirin palaveri 27.7.2008 Porvoossa

siaan myöten. Perheen asuminen Mikkelissä jäi lyhytaikaiseksi, sillä päämajan takia kaupunki oli erityisesti pommitusten kohteena. Loppiaisaattona 1940 kovan pommituksen seurauksena naapuritalo tuhoutui ja heidän asumassaan talossa kaikki ikkunat menivät rikki. Mikkelistä jouduttiin taas lähtemään ja Liisa totesikin:

”Hyvä oli, ettei tavaraa ollut enempää, mihin he olisivat joutuneet niiden kanssa. Firman kannalta mahdollisimman läntinen paikkakunta oli parempi, kun laivat seilasivat maailmalla ja niihin piti saada yhteyttä puhelimitse. Päämajan takia isä joutui pitämään laivoihin yhteyttä vain yöaikaan. Hänellä oli Raumalla tuttavuuksia, joten laivayhtiön konttori saatiin siirrettyä sinne Nurmisen konttoriin. Isä muutti Raumalle, muu perhe asui sodan ajan Lapin Kodisjoella.”

Kodisjoelta käytiin välillä isää tapaamassa Raumalla. He olivat kerran tulossa linja-autoasemalta, kun sataman pommitus alkoi, ja he pääsivät Nurmisen konttorin pommisuojaan. Satama syttyi palamaan pienistä palopommeista, joita tuli paljon. Tulipalo vei suuret rakennukset ja niiden osana myös Nurmisen konttorin. Pommituksessa ei sattunut ihmisvahinkoja. Liisa muisti, että se oli sodanajan suurin Raumalle kohdistunut pommitus:

”Kun tultiin ulos pommisuojusta, yksi räjähtämätön pommia oli vielä maassa. Lauri-veli jäi vartioimaan pommin luo, ettei kukaan sattuisi siihen vahingossa. Vähän myöhemmin Raumalla räjähti Kolmaspetäjässä. Siinä meni koko niemi ja sen mukana lähti iso kaksikerroksinen Rajahallin hieno huvila, jota oli käytetty pommivarastona. Siinäkään ei kukaan loukkaantunut”.

Seppinen & Kemppi Oy:n konttori siirtyi Seminaarikadulle Lätin taloon, jota vastapäiseen Toivosen taloon Seppisen perhe oli muuttanut. Liisan elämään Raumalla on kuulunut edelleen meri, sillä hän vietti miehensä Taunon ja poikien kanssa kesät Petäjän huvilalla Saukossa ja myöhemmin Rihtniemessä. Liisa ja Tauno Koskela purjehtivat Pohjanlahdella ja Ahvenanmaan saaristossa kahdestaan kesäisin purjeveneellään vielä 1990-luvun lopulla.

Liisa Kukkula

Mannolan koulupiiriläiset tapasivat Porvoon Koivisto-juhlilla, Linnankosken lukiossa. Juhlapaikka oli 1958, 50 vuotta sitten samassa paikassa. Silloin ei vielä Mannolan koulupiiri kokoontunut, piiri on perustettu vasta 1971. Mannolalaisia oli kuitenkin 1958 paikalla enemmän kuin nyt (19), niin on joukkomme harventunut.

Tilaisuudessa esitettiin Mannolaa esittelevä netti-sivusto. Osa paikalla olleista ei ollut sitä koskaan nähnyt. Sivuston pohjalta lähdimme keskustelemaan.

Olemme haaveilleet uudistusta kyläkirjasta. Mutta harvalla tuntuu olevan rohkeutta kertoa muistojaan ja kertojatkkin ovat harvenneet. Niinpä tultiin siihen tulokseen, että käytetään hyväksi

jo olemassa olevaa nettisivustoa Mannola-tiedon levittämiseen. Sivuille on Mannolasta talletettu koko Veikko Mannosen haastattelema muistelmateos 1980-luvulta. Tutkittua tietoa on myös lisätty jo mm. koulun historiaa. Myös muutamien henkilöiden muistoja löytyy sivuilta. Otetaan niitä lisää niin paljon kuin muistojen pätkiä saadaan, talletetaan ne sivulle ja tehdään niistä DVD levyke jonka voi tarvittaessa uusia. Myöhemmin voidaan koota sivustosta jopa kirja, joka on sittenkin parhaiten jälkipolville säilyvä.

Toivottavaa olisi jos jälkipolviinkin tallettaisi mummojen ja äijien kokemuksia paperille. Edellä kuvattu sivusto on allekirjoittaneen netti-postilaatikossa osoitteessa www.kolumbus.fi/veli.hamalainen/Mannola.html.

Allekirjoittaneelle vuoden 1958 juhla oli ensimmäinen, joten Suomen Koivisto-seuran juhliessa



60-vuotisjuhlia, me muisteltiin serkkujen kanssa 50-vuotta sitten koulun edessä otettua valokuvaa. Kuvan henkilöt ovat lahelaisia, Mannosia ja Putuksia. Heistä puolet ei nyt ole joukossamme. Oikealla on Mannosen suvun vanhin Julius Mannonen, vasemmalla allekirjoittanut. Kuvaa unohtunut.

Silloin tapasin serkkujani ensikertaa evakkoon lähdön jälkeen. Kaikki eivät enää tunteneet minua, olin kasvanut 6-vuotiaasta vähän vanhemmaksi.

Palaverin puolesta Veli Hämäläinen

KUTSU

Suomen Koivisto-Seura ry:n ja Suomen Koivisto-säätiön

60-vuotisjuhlalat

Karjalan talolla 20.9.2008

Käpylänkuja 1, Helsinki

14.00 Keskustelutilaisuus - *yläsali* -

Paikallis- ja sukuseurojen,
kyläyhteisöjen johtokunnan kesken

15.30 Juhlatervehdykset - *yläsali* -

Suomen Koivisto Säätiön pj. Sirpa Taskinen
Suomen Koivisto seura ry:n pj. Jarmo Ratia
Lauluyhtye Adame
Juhlaluento:

Koiviston kasvimaailmaa ennen ja nyt
Professori Pertti Uotila, Helsingin
Yliopiston kasvimuseon johtaja

Musiikkiesitys Joonas Mäkinen

17.00 Onnittelujen vastaanotto - *ravintolasalin aula* -

Onnittelumalja

Jousikvartetti Violetta

18.00 Juhlailallinen pitopöydästä - *ravintolasali* -

Pitopöytä:

Sesongin tuoretta silakkaa

Graavilohta

Sienisalaattia

Rosollia

Isoäidin salaattia

Karjalanpaistia

Makaronilaatikkoa

Keitetyt perunat

Puolukkasurvos

Leipävalikoima

Munavoita

Kareliakakku

Kahvi

Tee

Tumma puku / kansallispuuku

Pitopöydän 30€ ennakkovarausta ja ilmoittautuminen 12.9. mennessä

Marja-Liisa Montonen p. 040-500 5026

Professori, diplomiurkuri TAUNO ÄIKÄÄ

9.12.1917 Kurkijoki – 24.6.2008 Helsinki.

Suomen yksi kaikkien aikojen arvostetuimmista urkureista, diplomi pianisti ja – urkuri Tauno Äikää menehtyi kuluneena kesänä. Äikään mittava ura sisälsi lukuisia konserteja Suomessa, eri puolella Eurooppaa, Yhdysvalloissa. Häntä kuultiin konserteissa, radiossa ja levyillä ja tietenkin kirkkoissa, joissa pisimpään Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan Johanneksen Kirkon Urkurina 1958–1982. Äikää myös opetti Lahdessa ja Sibeliuksen Akatemiassa. Hänen ammattitaitoaan hyödynnettiin useiden urkujen suunnittelussa.

Koiviston kirkon mahtavat urut olivat Äikään alku-uran tärkein instrumentti. Äikää opiskeli Viipurin Kirkkomusiikkiopistossa valmistuen vuonna 1937 kanttoriurkuriksi. Hänen ensikonserttinsa oli Viipurissa 1939. Koiviston kirkon urkurina Äikää soitti sotavuodet 1939–1942.

Vuonna 1904 valmistuneen, arkkitehti Josef Stenbäckin suunnitteleman, Koiviston Kirkon urut olivat urkujen aatelina. Tammiset ja kupariset metsästysaihein koris-

tellut urut lahjoitti tsaari Nikolai II, jonka metsästysretket olivat suuntautuneet Koivistolle. Raha-lahjoituksessaan tsaari oli tehnyt valuuttavirheen ja Kangasalan Urkutehtaalla pystyttiin tekemään mahtavasointiset 31 äänikertaiset urut. Arkkitehti Stenbäckin suunnittelemissa, urkujen pronssisissa kuusenhavuornamentilla koristellussa otsalaudassa oli teksti: ”Hänen majesteettinsa keisari Nikolai Aleksandrovitsh lahjoitti avokäitesti nämä urut pitäjälle käydessään Koiviston kirkossa syyskuussa x/9.1905”.

Urut katosivat sodan aikana. Tauno Äikään evakkotaival jatkui urkurina kirkkoissa ja konserttisaaleissa.

Olemme kaikki kuulleet Tauno Äikään kaihoisaa soittoa. Vuodesta 1955 on joulurauhan julistuksen jälkeen radiossa soinnut Sulo Saaritsan laulamana ja Tauno Äikään säestämänä Taas kaikki kauniit muistot.



”Vatnuoriso”

Vatnuorin Kaalialan kylässä asuneiden Jooseppi ja Anna-Liisa Pörrön lastenlapset ovat vuosittain kokoontuneet puolisoineen yhteiseen tapaamiseen pitämään hauskaa ja haastamaan kuuluisia.

Jonkin verran on aina käsitelty Pörrön suvun historiaakin ja päästy aina 1700-luvun alkuun. Vanhimmat lastenlapsista ovat syntyneet Koivistolla ja nuorimmatkin ovat käyneet tutustumassa vanhempiensa ja isovanhempiensa entisiin asuinsijoihin. Tänä vuonna kokoontuttiin Iitalassa, jossa asuu Eeva Kokkosen (os. Pörrö) lapsista kolme, Timo, Pekka ja Liisa. Kaukaisimmat serkut saa-

puivat tapaamiseen Ruotsista asti. Suomessa Joosepin ja Anna-Liisan jälkikasvu Iitalan lisäksi asuu Raumalla, Pornaisissa, Helsingissä ja Espoossa. Oheisessa ryhmäkuvassa serkut ovat vasemmalta oikealle:

Sirpa Karlsson (takana), Liisa Sundman, Timo Kokkonen, Kaija Reivolahti, Liisa Johansson, Eeva-Liisa Tikka, Antero Kurki, Tapani Silvo, Tuula Koppinen, Erkki Pörrö, Antti Pörrö ja Tuomo Kokkonen. Yksi mukana olleista, Pekka Kokkonen, myöhästyi ryhmäkuvasta, koska oli voittamassa hopeaa petankin SM-kisoissa.

Ensi vuonna tavataan taas. Pornaisiin on kutsu esitetty.

Mistä on koivistolaisten laivanrakennustaito peräisin?

K. W. Hoppu kertoo (Hoppu ja Kansanaho: Koivisto; Koivikko-Säätiö 1953, s. 179 alkaen), että koivistolaisten purjehdus oli aluksi tavanmukaista talonpoikaispurjehdusta lähipaikkakunnille, kuten Viipuriin. Tämä loukkasi kaupunkilaisoikeuksia. Niinpä kuningas Kustaa Vaasa kielsi sen, tosin tuloksetta, v. 1539 uhallla, että kolme tai neljä johtavaa purjehtijaa mestattaisiin. 1674 Koiviston kauppalaivasto käsitti jo 20 alusta (550 lästii; lästi on vanha aluksen kantavuudesta kertova painoyksikkö), kun koko maan alusmäärä oli 74 (2757 lästii).

Uudenkaupungin rauhassa 1721 Koivisto joutui Venäjän yhteyteen, jolloin koivistolaiset saivat oikeuden purjehtia kaikkiin Itämerenmaakuntien satamiin. Suomen sodan jälkeen ”Vanhan Suomen” palatessa 1811 muun Suomen yhteyteen, tilanne parani entisestään, ja 1830 jälkeen purjehdusoikeus laajeni edelleen koskemaan kaikkia Juutinrauman ja Kattegatin rannoilla olevia Tanskan tullipaikkoja. Oolannin sodassa alusten lukumäärä väheni Suomessa huomattavasti, joten 1856 annetulla asetuksella kaupunkien alukset oikeutettiin purjehduksiin aina Hollantiin, Englantiin ja Skotlantiin asti.

Koivistolaisalusten määrä kohosi huippuunsa 1907, jolloin kauppa-aluksia oli 191 (13.925 lästii). Englannin purjehtijoita olivat esim. kuunari ”Suomi”, joka oli rakennettu Vehkalahdella 1888, kapteenina A. Kurki, kaljaasi ”Eläköön”, rakennettu Koivistolla 1890, kapteenina J. Wirkki, ja parkki ”Ukko”, rakennettu Englannissa 1866, kapteenina J. Kurki. Ensimmäisen maailmansodan aikana liitettiin pitäjän kauppalaivastoon puiset ”tervahöyryt”, joiden kone oli aluksen peräosassa. Maailmansodan jälkeen Koivistolla alettiin rakentaa koivistolaisten varustajien laskuun Itä- ja Pohjanmeren kyntäjiä kuten 3-mastoiset ”Polaris”, ”Björkö” ja ”Pohjantähti”. Kalle Pulli, Matti Mannonen ja A. Harilainen kynsivät koivistolaisaluksilla meriä kaukana kotirannoilta.

Yrjö Kaukiainen kertoo uusimmassa kirjassaan ”Ulos maailmaan! Suomalaisen merenkulun historia” (SKS 2008, s. 106 alkaen), että suomalaiset merenkulkijat harjoittivat ammattiaan 1670-luvulla suunnilleen samalaisissa puitteissa kuin heidän keskiaikaiset edeltäjänsä, ja laivat olivat vain vähän suurempia kuin entiset koggit. Joittenkin suomalaisten tiedetään kyllä pestautuneen hollantilaisiin aluksiin jopa Itä-Intian matkoille, mutta niihin harvoihin Pohjanmerelle ja Espanjaan suuntautuviin matkoihin päällystö jouduttiin pestamaan ulkomailta. Sama ajanmukaisen

tiedon ja osaamisen puute vaivasi myös laivanrakennusta: harvat paikalliset osasivat veistää ja takiloida hollantilaisten mallien mukaisia Pohjanmeren-aluksia. Vain Pohjanmaalle alkoi kehittyä merkittävä laivanrakennustoiminta jo 1600-luvun puolivälissä. Pietarsaaren ja Kokkolan seuduille tuotiin hollantilaisia ja hollantilaiseen rakennustapaan perehtyneitä rakentajia, joiden opastuksella kirvesmiehet oppivat uutta tekniikkaa. Suuret laivanvarustamot syntyivätkin sittemmin länsirannikollemme (Kaukiainen, s.252 eteenpäin). Turkulaiset Erik Julin (1796 - 1874), C. M. Dahlström (1805 - 1875) ja pietarsaarelainen Peter Malm (1800 - 1868) olivat purjelaivojen kultakauden suurimpia laivanvarustajia.

Kesän Koivisto-juhilla Porvoossa esitettiin paikallisin voimin Kirsti Mannisen kirjoittama ja Helge Teikarin ohjaama näytelmä ”Viimeiset kuunarit”. Näytelmä palautti mieliin sen merkittävän osuuden, joka koivistolaisilla laivanrakentajilla oli sotakorvauksena NL:lle toimitettujen merikelpoisten alusten valmistumiseen ajoissa. Miksi koivistolaiset onnistuivat siinä, missä Pohjanlahden rannikon laivanrakentajat joutuivat antamaan periksi? Ja mistä alun alkaen Koivistolla oli hankittu kaikki se tieto ja taito, millä merikelpoisia laivoja pystyttiin rakentamaan?

Aivan viime joulun alla TV 1:ssä esitettiin Mikko Pielan elokuva ”Matka Sokolowiin”. Siinä Mikko kiersi kuvausryhmineen Pielavedeltä Koivistolle etsien vastausta kysymykseen, mistä Koiviston Pielat olivat lähtöisin. Hän päätyi lopulta Puolaan, pieneen Sokolowin kaupunkiin, missä hän tapasikin useita Pielanimisiä, elossa olevia ja -hautuumaalla - nurmen alla nukkuneita. Mutta puolalaiset ystävämme pitivät itseään Ukrainan tataareitten jälkeläisinä.

Ohjelmassa, joka uusittiin pari kuukautta sitten, Mikko ohimennen kertoi, että 1600-luvulla oli Hollannissa myös elänyt Pielanimisiä henkilöitä. Ehkäpä juuri sinne koivistolaisen sukumme

juuret johtavatkin, maahan, josta tsaari Pietari kävi hakemassa oppia laivastonsa rakentamiseksi? 25-vuotias Venäjän valtias lähti v. 1697 ulkomaanmatkalle, joka suuntautui Baltian kautta m.m. Hollantiin. Matkan tarkoituksena olikin juuri laivanrakennuksen oppiminen. Hollannissa hän rakensi laivan veistämöllä neljässä kuukaudessa. Sitten hän jatkoi kolme kuukautta teoriaopintoja Englannissa, mistä palasi takaisin Hollannin ja Wienin kautta 1698 kotimaahansa panemaan kapiinoivat strelsit kuriin. (Kirkinen, Venäjän historia, Otava 2006; s. 135).

Sukumme vanhin tunnettu esi-isä, Yrjö Eliaanpoika, syntyi v. 1690 ja kuoli Koiviston Saarenpään Rapelissa v. 1763. Vasta, kun itäisissä osissa Suomea alettiin käyttää sukunimiä pelkän -poika tai -tytär -määritteen lisäksi, v. 1775 syntynyt Aatami Ristonpoika otti käyttöön sukunimen, Piela. Mistä hän noin erikoisen, täysin epäsuomalaisen nimen itselleen sai? Venäjän kielessähän ”bielyj” tarkoittaa ”valkoista”, kuten Bieloje morje, ”valkea meri” (= Vienanmeri). Olisiko ehkä niin, että tsaari toi mukanaan Hollannista taitavia laivanrakentajia rakentamaan laivastoansa ja opettamaan rakentamisessa tarvittavaa tieto-taitoa. Kun sitten hänen 50 linjalaivaansa ja fregattiansa sekä 400 muuta taistelualusta olivat valmiit, niin ehkäpä töiden loppuessa rakentajat siirtyivät etsimään työtä esim. Suomen puolelta? Ehkäpä jotkut muuttivat Pietarista monikulttuuriseen Viipuriin ja Koivistollekin, joka oli niin lähellä Venäjän uutta pääkaupunkia? Ja ehkäpä yksi noita hollantilaisia laivanrakentajia oli Elias, jonka pojan, Yrjön, pojanpojan poika sukunimeä tarvitessaan otti käyttöön vanhan hollantilaisen sukunimen?

Kaukiaisien mukaan pohjanmaalaiset hankkivat laivanrakennuksen tieto-taitonsa Hollannista. Ehkäpä sama tapahtui Koivistollakin? Siten koivistolainen laivanrakennus juontaisi juurensa Pietarin kautta Hollantiin.

Martti Piela

Kirjotuksi ja kuulumissii

KARVAPÄITÄ JA TURPARULLII

Kotimäel tyttöset,
siskokset ja serkukset
sinisalme rannaal
nii mielellää ois hoitaneet,
ommii lapsii paimentanneet.
Herrala Lilli ol hoi kaveer,
vaik olkii muita vähä vanhemp.
Hää ko ol ilkkurine,
ni nytkii tahto tehä keppose,
ja nuorempiaa narrata.
Näinikkää hää hoiää neuvomaa:
"Jos lapse saaha halluutta,
valkokelloi mänkää poimimaa,
vereel niitää voielkaa,
kermaa siibe lisätkää,
villasee sit kääräskää!
"Käärö viekää kaikilt sallaa
ja kive al hauatkaa!
Jossei siint sit synny lasta,
ni mie en oo miekää."
Ei hää sit vissii olkaa hää,
ko laps jää saamatta.
Lentokonnee ko kerra tytöt näkkiit
sinäivahaal saare pääl,
hyö pitki mäkkee hyppeliit,
ja täyttää kurkkuu hoilottiit
konnee lentäjääl:
"Turparulli! Imalaiua!
Pien laps meil puota!"
Iit-täti katseel ikkunastaa,
tyttöloi ratkes torumaa:
"Lapsii täs jo täys miul tupa,
porstuvu viel puolillaa,
ja työ työt harakat
lissää käyttöä kinnuumma!"

Karvapäät ol niitää, kutka
heräsiit yöl nurkistaa
pelottelemmaa pienii lapsii.
Ne tukast saatto repästä
ja ilkiäst pääl irvistää.
Kerra minnuu Lilli yllytti
avaimereikää sormei työntämää.
Mie ko tein niiko Lilli käski,
ni peikkokos sormest vetämää!
Patala-äitikkii niitää varmast näki,
vaikkei tahtont myötääkkää.
Ko yökyläs mie kerra oli
ja täti selä suojis ko makasi,
ni eiks karripäät kurkistelleetki
ja keimutuoli takkaa miul irvistelliit.
Mie avuks mummoo pissaal pyysi.
Kylhä sillo peikot pyssyit pois!
Mut hää ko takasii vuoteese kömpi,
peikot palas niiko niil kiire ois
miu kimppehei käyvä
ja mukannaa viijjä.
Mie mummool niist valittammaa,
mut hää vaa käski itse siunaamma.
Sano, ettei karvapäit ol olemaskaa.
Mut kyl mie luule siltikkii,
et karvapäitä näk mummokkii,
ko mie kuuli enne ko nukahi,
et Herra nimme siunas itseän hääkii.
06.07.2008 (sunnuntai)

Esitetty Porvoo Koivisto-juhliil Saarepää
- Hyttölä kyläkokouksee 26.7.08.

PS. Tää tarinaha o totta niiko Rau-
tavaara "Korttipakkakkii". Miul sen
alumperi kerto miiu kaikist vanhemp
siskoi. Ennää ei häne tarvitse kuiteskaa
pelätä (hää täyttää kobsillää 78 vuotta)
- karripäät jäivät ryssiil!

Martti Piela

Hoikkalan "seukkoja"
purjehtimassa

Mikkel Hoikkalan pojat Gabriel, Tuomas ja Hjob asuivat 1900-luvun alussa samaa taloa Maksalahdessa, Kurkelan rajalla. Veljesten avioituttua ja perheiden alettua kasvaa tila jaettiin ja kullekin rakennettiin oma talo vanhan pihapiirin tuntumaan. Hjob jäi lapsettomaksi, mutta Gabrielin ja Tuomaksen lapset kasvoivat läheisinä serkuksina, melkein kuin sisaruksina.

Nyt serkkuja on jäljellä enää kaksi, mutta sen sijaan meitä pikkuserkkuja puolisoinemme ja jälkeläisiämme on kasvava joukko.

Jo toistakymmentä vuotta olemme joka toinen kesä kokoontuneet tutustumaan, muistelemaan ja kertomaan toisillemme suvun vaiheista.

Tänä vuonna noin 30 hoikkalalaista kolmesta sukupolvesta kokoontui Koiviston juhlien lauantaiamuna Porvoon jokirantaan. Lyhyen bussimatkan jälkeen nousimme jaala Aleksandraan, ja neljän ja puolen tunnin purjehdus Porvooseen alkoi. Haitari soitti rattoisasti ja hoikkalalaiset pääsivät haastelemaan kuulumisia ihanassa auringonpaisteessa. Joku taisi ottaa pari tanssinpyörähdys-

täkin jaalan kannella.

Aluksi matkasimme moottorin avulla, mutta pian miehistö nosti ison purjeen, joka pullistui kohisten navakassa tuulella. Jaala alkoi kiittää ja horisontti asettui viinon laivan kallistuessa niin, että ilman tukea ei tahtonut pystyssä pysyä. Siinä me maakravut saimme aavistuksen esi-isillemme niin tutusta purjehduksesta.

Suvulla oli muinoin koivistolaisen tapaan osuuksia purjelaivoista, ja monet olivat mukana purjehtimassa. Isoisotä Gabriel matkasi kipparina 1850-luvulla aina Englantiin asti. Mikkelin Hjobista tuli merikapteeni. Hänen veljensä Gabriel puolestaan pestautui Amerikan laivaan ja toi New Yorkista palatessaan pohjanmaalaisen Matildan, jonka kanssa sai kahdeksan lasta.

Tästä sisarusarjasta matkalamme oli mukana Ester Malms, 94-vuotias viisas ja valoisa koko suvun täti, jonka uskomaton ketteryys ja hyvä muisti päihittävät menen tullen paljon nuoremmatkin. Joukkomme nuorimmainen puolestaan nautti laivan keinunnasta vielä omassa yksityishytissä, Tuomaksen Pellervon Jaakon Niinan matkassa. Tämän suvun kuopuksen odotetaan näkevän päi-



vänvalon elokuun loppupuolella.

Purjehduksella koimme kouriin tuntuvasti, kuinka suku on sekä verkosto että ketju. Vieraamatkin pikkuserkut ovat tapaa-

misten myötä tulleet läheisiksi, ja perinteet ja muistot välittyvät eteenpäin uusille sukupolville.

Riitta Vesala os. Hoikkala

Jaalan Hartolankylällä yhteys
menetettyyn Koivistoon

Viime kesänä Hartolan kylän Pienviljelijäyhdistyksen talolla nähtiin koivistolaisen Anja Dammertin evakkovaiheisiin sijoittunut näytelmä. Tänä vuonna harrastajavoimin toteutettua FM Vuokko Tuomen käsikirjoittamaa sarjaa jatkettiin Sodan Aikaan näytelmällä.

Väkeä pullistelevan juhlatalon seinät todistivat niin naurun remahduksia kuin haikeita hetkiä Koivistolle palanneen Dammertin perheen ja jaalalaisten elämänvaiheita ja kulttuurihistoriaa seurattaessa kahdella eri paikkakunnalla. Näytelmän lisäksi PVY:n talolla oli esillä Anja Jokisen kinnasnäyttely, kanttiinissa tarjolla kahvia ja korviketta ja näytöksen jälkeen tunnelmaa tiivistettiin nurkkatansseissa.

Itse näytelmä oli oiva tapa kerrata menneisiin aikoihin liittyviä tapauksia ja estää niitä unohtumasta. Paikallisista piirteistä kertoi vihollisen laskuvarjosta tehty häöpuku. Utin läheisyydessä oli lennostoon liittyviä toimia keskimääräistä enemmän. Huomiot, joissa todettiin kuolleen olleen ai-



na siviilin ja kaatuneen sotilaan, syventävät käsitystä suomalaisuuden olemuksesta. Asioilla näyttää olevan syy ja seuraussuhteet. Koska hevoset olivat pakko-otettuna

rintamalla, oli kulkupelejä vähän käytössä, ja niitäkin joita oli, oli vaikea ylläpitää. Pitkän pitkä anomuskirje kansanhuoltolautakunnalle polkupyöränkumeista oli tästä esimerkkinä. Toisaalta samaiseen pyörään liittyvä tokaisu: "naisen runko on hitaampi ajaa" sai historian faktat unohtumaan ja naurun täyttämään salin.

Onnitteluit' ja muistamissii

Ylioppilas 2008

ERKKI KAARIO 70v
Kaarinan aikuislukiosta.

Lähtöisin Koivisto/Makslahti

Säde
Lapset perheineen

Mäntsäläläinen RAISA OJALA on 9.6.2008 väitellyt tohtoriksi Brasilian pääkaupungin Brasilian yliopiston, Universidade de Brasília, sosiologian laitoksella.

Väitöskirja käsitteli Brasilian pääkaupungin yliopistoissa, Universidade de Brasília ja Universidade Católica de Brasília, opiskelevien nuorten tulevaisuuden suunnitelmia ja osin elämän haaveita.

Raisan vanhemmat ovat Seppo Ojala ja Marjatta Ratia Mäntsälästä.

Raisan isovanhemmat ovat edesmenneet:
Airi Ratia os. Sippo ja Tauno Ratia. Molemmat Koiviston Humaljoelta.

Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitokselta on taiteen maisteriksi valmistunut RIIKKA NYMAN os. Hanttu.

Riikan isä Tapio Hanttu (Joelin Einon Tapio) on syntynyt Koivusaaren Eistilässä. Riikan isoisä Eino Hanttu on piisaaren Keskiäärestä ja isoäiti Selma Hanttu os. Rakkola on Koivusaaren Eistilästä.

Piilenheiton palkinnot noutamatta.

Tyttöjen sarja
ANNI KALLIO 2.

Naisten sarja
KAISU HUHTALA 3.

Pentti Karvonen
p. 040 546 4181

Tääl' tapahtuu

KOIVISTOLAISTEN KIRKKOPYHÄ

Särkisalossa sunnuntaina 14.9.2008.

Messu Särkisalon kirkossa klo 10.00.
Messun jälkeen kukkien lasku Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.
Kirkkokahvit seurakuntatalossa.

Tervetuloa!
Särkisalon seurakunta ja Perniön ja ympäristön Koivistokerho

Koiviston seniorit

Vikingin Amorella -risteily 30.9.-1.10. Turku-Tukholma-Turku

Lähtö Turun Viking -terminaalista tiistaina 30.9. klo 8.45
Paluu Turkuun keskiviikkona 1.10. klo 7.35

Hinta 20€/henk. sisältäen:

- majoituksen B-luokan (yläkansilla) 2 hengen hytissä
- buffet lounaan ruokajuomineen (maito, vesi, olut ja viini) sekä kahvin
- kahvi- ja pullakupongin (voi käyttää haluamanaan aikana)
- ohjelmallisen tilaisuuden koulutustiloissa arpajaisineen yhdessä turkulaisten kanssa

Ilmoittautumiset Paula Hoville puh. 050-384 7792



Turun ja ympäristön Koivistolaiset

Syksyn toiminta Kajuutassa alkaa seuraavasti:

- Naiset maanantaina 1.9.2008 klo 13 alkaen
- Jaalamiehet torstaina 4.9. klo 14 alkaen
- Kajuutaittaa vietetään tiistaina 16.9. klo 17 alkaen

Koivistolaisten kirkkopyhä Särkisalossa 14.9.

Vikingin Amorella -risteily 30.9.-1.10. Turku-Tukholma-Turku

Lähtö Turun Viking -terminaalista tiistaina 30.9. klo 8.45
Paluu Turkuun keskiviikkona 1.10. klo 7.35

Hinta 22€/henk. sisältäen:

- majoituksen 2 hengen A-luokan hytissä
- buffet lounaan ruokajuomineen (maito, vesi, olut ja viini) ja kahvin
- kahvi- ja pullakupongin (voi käyttää mihin aikaan maistuu)
- oman ohjelmallisen tilaisuuden koulutustiloissa arpajaisineen

Ilmoittautumiset Airille puh. 239 0611 tai 0400-538 443

Vanhan ajan iltamat, elikkä "Ilkamat" lauantaina 25.10. klo 17 Turun Karjalaisten talolla, Itäpellontie 2

- Runsas ohjelma, kahvitarjoilu, arpajaiset ja lopuksi "tanssitaan"

Tervetuloa viettämään iloinen ilta kanssamme! Johtokunta



KOIVISTON RAUTANEN kyläkirja.

Myynnissä edelleen

Pentti Loukonen 040-759 2286,

Esko Kaukiainen 0400-800 752

Raimo Kyytsönen 040 355 9964, 019-6872 845

Paimenpojan kintereillä

Veikko Seppänen on toimittanut Mauno Koivunevan Päivämies-lehden kirjoittamiin pakinoihin perustuvan kirjan. Viipurissa syntynyt Koivuneva oli Koiviston kirkkoherrana ennen evakkotaivaltaan. Kirjassa julkaistut pakinat perustuvat myöhempiin, vuosina 1955–1963 julkaistuihin Paimenpojan kierroksilta – pakinoihin. Tuolloin Koivuneva oli Utajärven kirkkoherrana ja suurin osa Paimenpojan kintereillä Savotoilta seurapirtteihin 1955–1963 kirjan pakinoista sijoittuikin Utajärvelle.

Mauno Koivuneva toimi kirkkoherran työnsä lisäksi vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen piirissä. Hän oli myös tunnettu poronhoidostaan ja toiminnastaan metsätyömiesten parissa. Kirjan pakinoissa hän kuvaa omintakeisesti ja humoristisesti paitsi omaa elämänpäiriään, myös paljon yleisempiä valtakunnan ja uskon asioita.

-Elinikäisen kipinän hyötyliikuntaan hän sai nuorena partiolaisena ja aktiivurheilijana. Tämä seikka, karjalaisen kulkijan luonne, virkatehtävät ja saarnamiehen toimi veivät Koivunevan monille kierroksille laumansa pariin jalan, hiihtäen ja pyöräillen, kertoo Seppänen kirjassaan.

Kirja on kolmiosaisen sarjan ensimmäinen osa ja perustuu varhaisimpiin teksteihin. Koivunevan pakinoiden arkisto on laaja. Kirjoitti hän vuosien 1955–1978 välillä pakinoita lähes viikoittain. Pakinat ovat kirjaan toimitettuina. Veikko Seppänen on lisäksi seurannut Koivunevan reittejä.

"Tallettamieni tekstien välityksellä voi miltei nähdä Koivunevan yhä kiertävän tutuilla laimillaan, nopeajalkaisena mutta samalla ympäristöä havainnoiden ja tapahtumia muistiin pannen niistä kirjoittamista varten. Osin tästä syystä hän lieneekin tullut laajasti erilaisen ihmisten parissa tunnetuksi ja hyväksytyksi, mutta varmaan eniten siksi, että oli oma itsensä missä liikkui: karjalaisena pohjalaisten keskellä, rovastina kirkolla ja perimmäisellä kylällä sekä saarnamiehenä rukoushuoneilla ja savotoilla", luonnehtii Seppänen Koivunevaa joka itse on todennut:

"Luulen, että en ole erehtynyt, kun ajattelen, että en ollut siellä kämpillä persona non grata".



Paimenpojan kintereillä
Savotoilta seurapirtteihin 1955-1963.
Veikko Seppänen, Oulu 2008
ISBN 978-952-92-3723-4
www.paimenpojan kierroksilta.net